

Zarys historii nauczania medycyny w Polsce do roku 1939. Wybrane zagadnienia

Ten cenny podręcznik dla studentów i lekarzy jest dziełem zespołu pracowników naukowych Katedry Historii Medycyny CM UJ. Redaktorem całości, autorem wstępu i trzech rozdziałów (Histologia, Fizjologia, Neurologia) jest kierownik Katedry, prof. Andrzej Śródka. Pozostali autorzy to: prof. Zdzisław Gajda (Wydz. Lekarski Akademii Krakowskiej – od założenia do reform Komisji Edukacji Narodowej), doc. Ryszard W. Gryglewski (Anatomia prawidłowa, Anatomia patologiczna, Filozofia medycyny, Historia medycyny), doc. Władysław Lejman (Chirurgia), dr Maria Schmidt-Pospuła (Mikrobiologia), dr Monika Nowakowska-Zamachowska (Interna, Ginekologia i położnictwo) oraz mgr hist. Stanisław Zwolski (Medycyna przedakademicka w średniowiecznej Polsce, Nauczanie medycyny w Polsce – od KEN do wybuchu II wojny światowej). Książkę zamyka bibliografia poszczególnych rozdziałów i indeks nazwisk. Podręcznik wydano przy wsparciu finansowym uczelni.

Dzieło jest oparte głównie na materiałach dziesięcioletnich seminariów dla słuchaczy historii medycyny. Wyjątkiem są trzy wstępne rozdziały, uzupełniające czytelnikowi wiedzę o medycynie w średniowiecznej Polsce, w Akademii Krakowskiej i w późniejszych polskich wyższych uczelniach. Pozostałe dwa rozdziały informują o głównych, teoretycznych, doświadczalnych i klinicznych dziedzinach nauk lekarskich, a ostatnie dwa – o historii i filozofii medycyny.

Bogate dzieje medycyny i jej nauczania są tematem wielu opracowań, ukazujących często niedostatecznie dorobek tej dziedziny nauki. Dlatego wielką zasługą autorów jest wydanie „Zarysu historii nauczania medycyny...” – pierwszej i jedynej tego typu książki w naszym kraju. Jej tematyka winna być kontynuowana poza rok 1939 i dać bodziec do opracowania monograficznej historii polskiej medycyny. Warto może jeszcze rozszerzyć prezentację o historię nauczania kolejnych dziedzin, m.in. pediatrii i stomatologii. Jednak poszczególne rozdziały podręcznika dobrze przedstawiają rozwój naszych nauk medycznych, osiągnięcia, odkrycia, teorie, metody kliniczne (diagnostyczne i terapeutyczne) i, co bardzo ważne, postacie i działalność wybitnych naukowców i nauczycieli.

Podręcznik zawiera 148 czarno-białych rycin, pochodzących głównie z zasobów krakowskiej Katedry Historii Medycyny, a przedstawiających przeważnie dawnych naukowców. Po każdym rozdziale znajdują się aneksy, w sumie jest ich 22. Dyspozycja, styl i język wykładu, nie stronią od anegdot, ułatwiają lekturę książki.

Autorom, znanym historykom i nauczycielom historii medycyny, należy pogratulować świetnego opracowania, a Wydawnictwu UJ wyrazić uznanie za jego wydanie.

Henryk Gaertner – Kraków

Zarys historii nauczania medycyny w Polsce do roku 1939. Wybrane zagadnienia, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012, s. 325, ilustr., ISBN 978-83-233-3268-8

„Winienem być dobrym lekarzem”, Janusz Korczak – Henryk Goldszmit

Publikacja ma związek z wystawą zorganizowaną w ramach Roku Korczakowskiego 2012 (grudzień 2012 – czerwiec 2013), stanowiącą piękną uwerturę do nowo powstałej, tak potrzebnej i ważnej placówki historii medycyny. Kieruje nią wybitny onkolog i historyk medycyny, prof. Edward Towpik, redaktor wspomnianej publikacji. O jej wysoki poziom edytorski zadbały również: opracowanie Grażyny Jermakowicz i Agaty Małkowskiej oraz projekt graficzny Emilii Bojańczyk i Diany Gawronkiewicz.

Wprowadzające słowo wstępne napisał rektor warszawskiej uczelni, prof. Marek Krawczyk. W kolejnych podrozdziałach zawarto informacje o rodzinie Korczaka, jego dzieciństwie, studiach i pracy zawodowej, o służbie wojskowej i udziale jako lekarza w wojnach (rosyjsko-japońskiej i II wojnie światowej), jak również o publikacjach naukowych i stażach w klinikach Berlina i Paryża. Dużo uwagi poświęcono działalności społecznej, pedagogicznej i humanitarnej Korczaka. Była ona związana z członkostwem: Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności, Warszawskiego Towarzystwa Higieny, Towarzystwa Kolonii Letnich oraz współpracy z Domem Sierot i Naszym Domem, którego Korczak był współtwórcą. Jego trosce o zdrowie i higienę dzieci towarzyszyły prace pedagogiczne. Swe doświadczenia wykorzystywał też na wykładach Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, w Kasie Chorych i sądach – jako biegły w sprawach dzieci. W czasie okupacji Dom Sierot znalazł się w getcie, przeżywając jego okropności i los, zakończony 5 sierpnia 1942 roku wystaniem dzieci i Korczaka z Umschlagplatzu do obozu zagłady w Treblince.

Między fragmentami życiorysu Korczaka spotykamy liczne fotografie i cytaty, które stanowią wielkie wzbogacenie wykładu. Ponad 30 zdjęć (z dziewięciu instytucji) ukazuje głównie Warszawę z czasów Korczaka, szpitale i domy, w których pracował, wojnę i publikacje. Dobrym pomysłem jest kalendarium jego życia i działalności na drugiej stronie okładki. Na jej froncie znajdują się fotografie: zbiorowa zarządu i wychowanków Towarzystwa „Pomoc dla Sierot” oraz samego Korczaka.

Henryk Gaertner – Kraków

„Winienem być dobrym lekarzem” Janusz Korczak – Henryk Goldszmit; Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa 2013, ilustr., ISBN 978-83-7637-279-1